KU LEUVEN

Ecofiscaliteit: draagvlak en social gevolgen

Dr. Adeline Otto,

Centrum voor Sociologisch Onderzoek, KU Leuven

7 december 2022

Content overview

I. Klimaatverandering en ongelijkheid
II. Groene fiscaliteit en haar verdelingseffecten
III. Attitudes ten opzichte van klimaatbeleid

I. Klimaatverandering en ongelijkheid

	Rijk & geprivilegieerd	Arm & benadeelde toekomstige generaties
1. Verantwoordelijkheid 2. Aanpassings-vermogen	↑	↓
3. Kosten voor mitigatie 4. Schade	↓	↑

Ongelijke verantwoordelijkheid

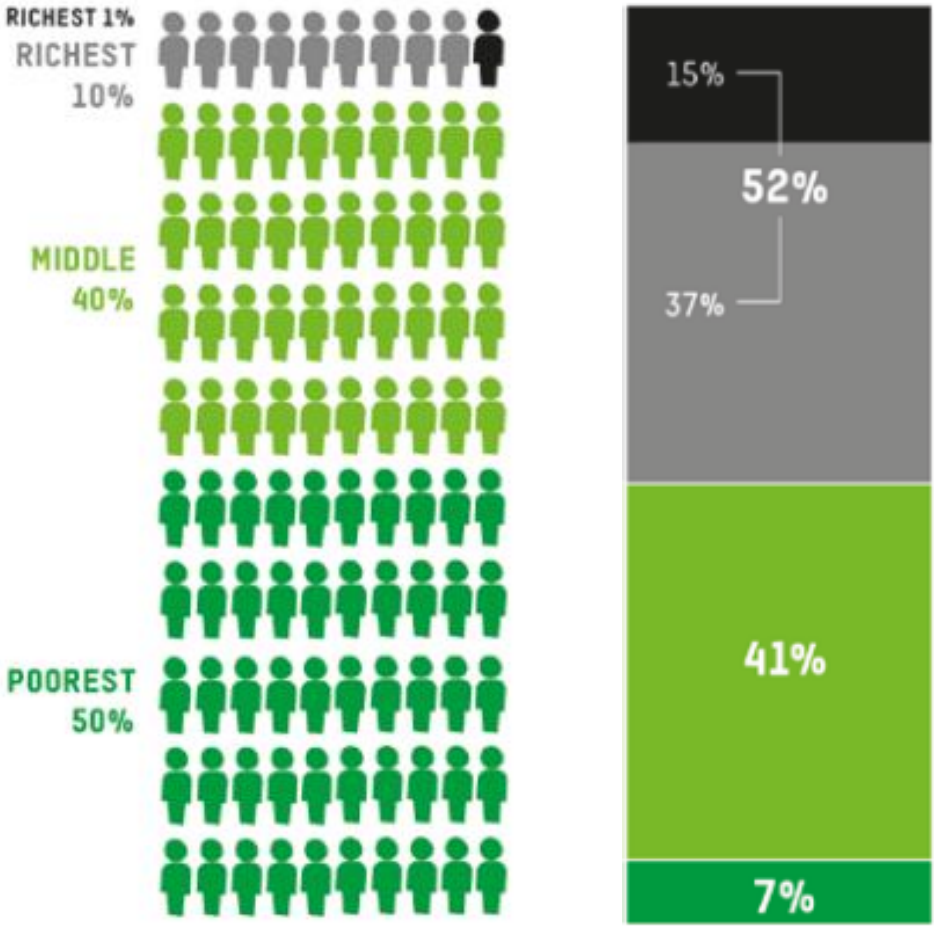

1. Verdeling van wereldwijde BKG uitstoot; Source: Gore et al. (2020)

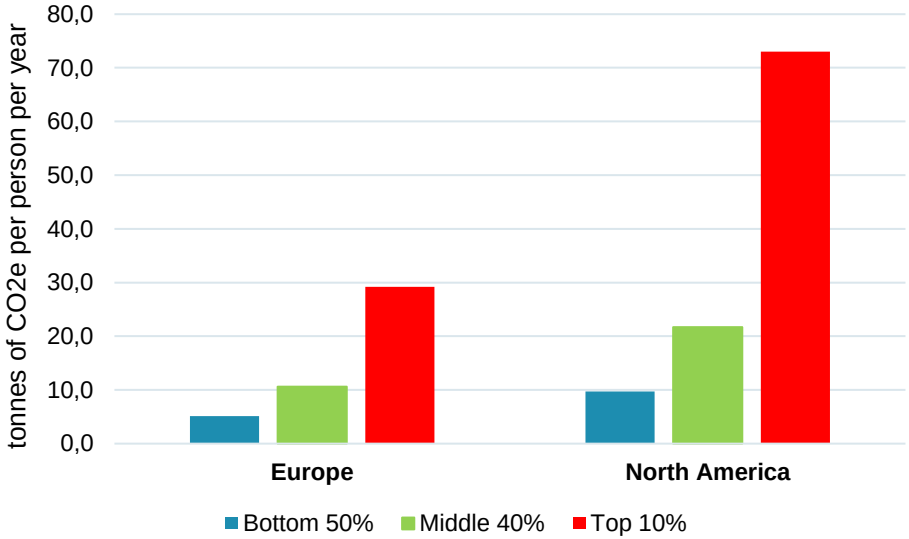

2. Verdeling van per capita BKG uitstoot; 2019; Source: Chancel et al., 2021.

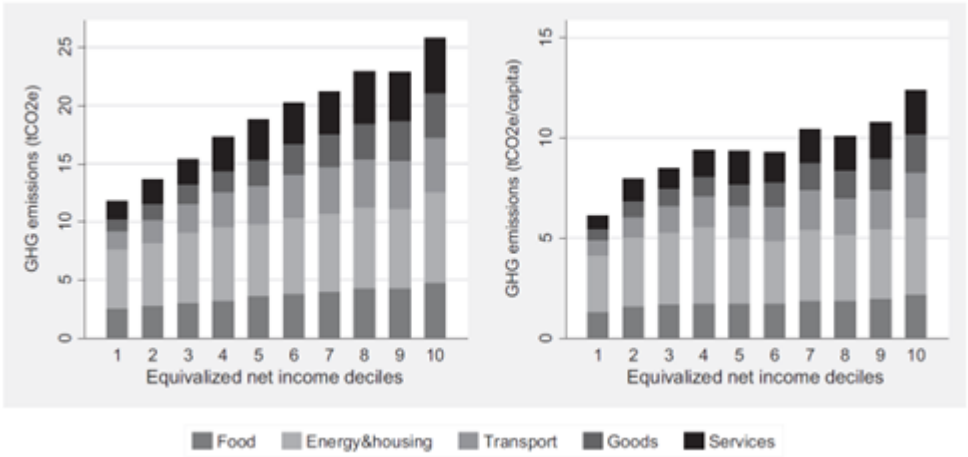

3. Verdeling van koolstof voetafdruk per huishouden in België; Source: Lévay et al. (2020)

Mind the gap: mobiliteit en wonen als voorbeelden

	Rich & privileged	Poor & disadvantaged Future generations
1. Responsibility 2. Capacity to adapt	↑	↓
3. Costs of mitigation 4. Impacts	↓	↑

II.1 Groene fiscaliteit en haar verdelingseffecten

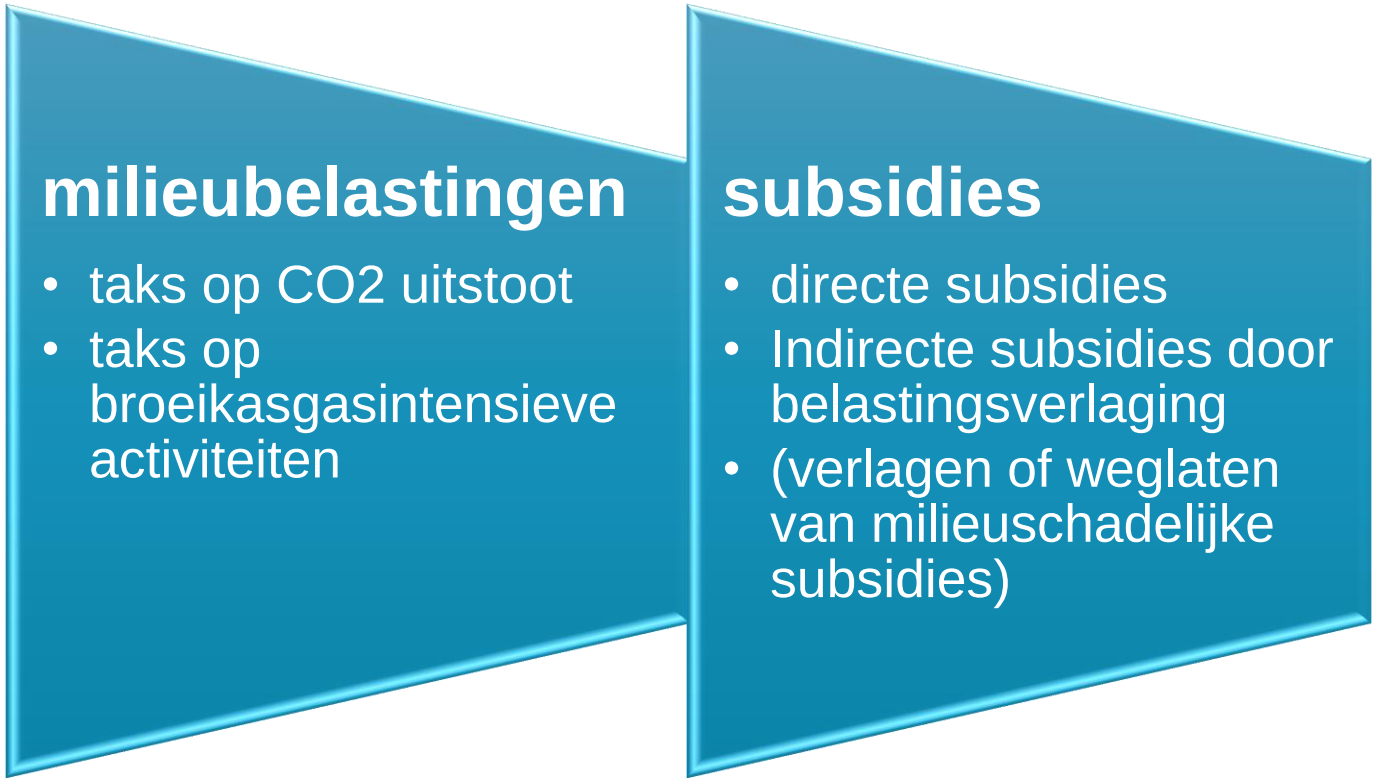

II.2 Groene fiscaliteit en haar verdelingseffecten

- **Risico 1**: regressiviteit van belastingen op basisbehoeften (bijv. voedsel, energie in huis) versus progressiviteit van benzine/diesel of vliegtaks (Büchs et al., 2011; Markkanen&Anger-Kraavi, 2019; Zachmann et al., 2018)
- **Risico 2**: stijgende kosten voor het tegengaan van klimaatverandering die onevenredig worden doorberekend aan kwetsbare huishoudens via hogere prijzen
- **Risico 3**: mogelijke negatieve werkgelegenheidseffecten die belastingen kunnen hebben op economische groei maar ook in het geval van ‘carbon leakage’
- **Risico 4**: Mattheuseffect en additionaliteit van subsidies: ongelijke verdeling van beleidsfinanciering en beleidsvoordelen (zie Lamb et al., 2020); ook ‘rebound effect’
- **Risiko 5**: Energie- en transportarmoede

III.1 Attitudes ten opzichte van klimaatbeleid

- “Cognitieve illusies”: belastingen in het algemeen erg onpopulair; subsidies en verboden populairder (! budget en ! verwachtingen)

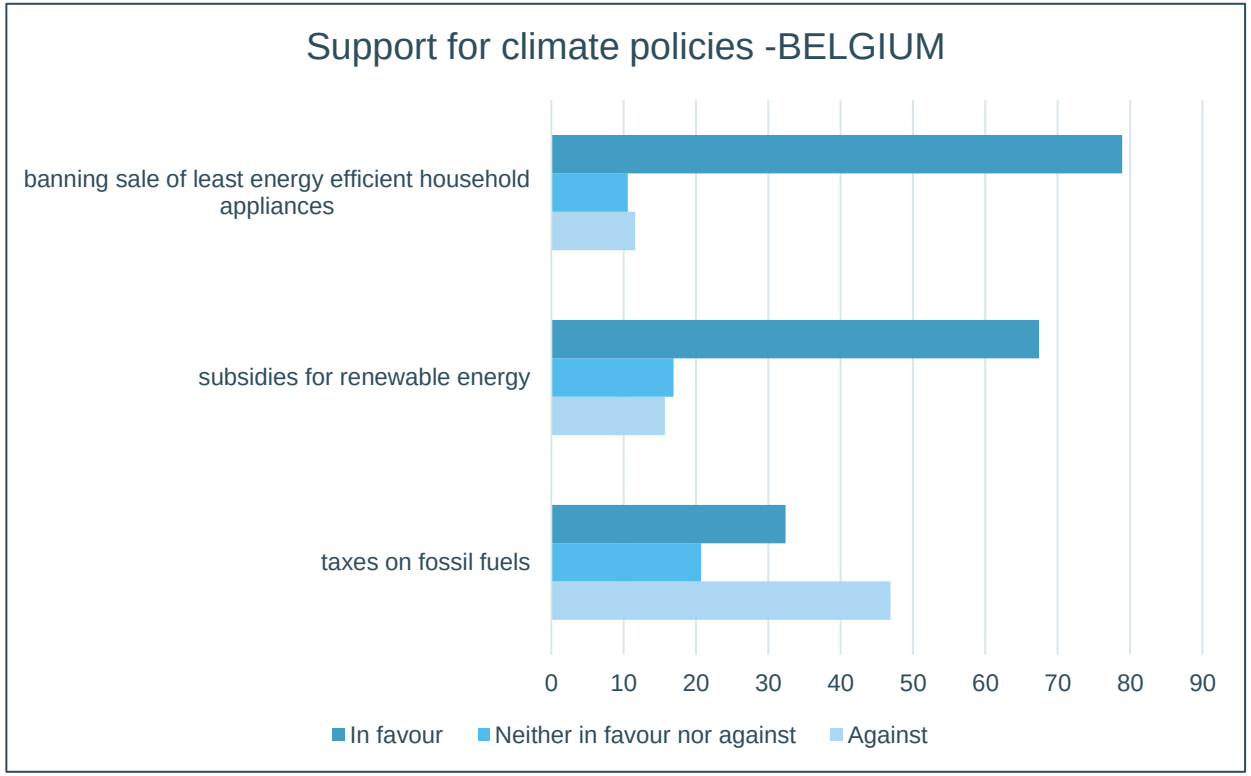

Source: ESS, round 8, 2016/17

III.2 Attitudes

- Maar beleidsontwerp is belangrijk: taxshift met terugsluis van de belastingsinkomsten naar meest kwetsbare gezinnen en bepaalde projecten zoals het reinvesteren in hernieuwbare energiebronnen- en groene infrastructuur
- Gepercipieerde eerlijkheid en effectiviteit het meest belangrijk voor de steun van klimaatbeleid (Bergquist et al., 2022)

	DK	FR	DE	IT	PL	ES	UK
main policies							
green infra	53	57	42	78	58	71	54
ban on combustion-engine cars	41	28	32	54	44	54	45
carbon tax with cash transfers	30	29	28	47	36	44	34
transport policies							
ban on polluting cars in city centres	66	57	50	76	61	64	65
ban on combustion-engine cars + alternative availbl	42	42	41	58	48	57	52
flying tax	60	46	53	41	44	44	46
energy policies							
sub to low-carbon tech	67	56	64	79	75	73	65
mandatory + subsidised insulation of buildings	70	64	60	73	72	71	70
tax on fossil fuels	43	31	31	38	27	39	38
food policies							
sub on organic local veggies	59	52	56	71	73	65	49
ban of sus for cattle farming	31	55	49	64	44	43	50
removal of sub for cattle farming	32	28	38	42	34	42	37
high caron tax on cattle products	31	29	40	37	30	31	31
support for carbon tax with							
funding envi infra	60	65	60	76	68	69	63
subs to low-carbon tech	52	57	66	76	71	69	59
reduction in personal income tax	38	62	54	72	69	67	52
cash transfers to the poorest	41	55	47	68	50	63	57
cash transfers to constrained hh	36	55	47	62	39	61	52
tax rebates for the most affected firms	38	52	34	66	61	55	41
reduction in the public deficit	34	49	39	66	56	62	44
equal cash transfer to all hh	27	45	31	42	37	44	33
reduction in corporate income taxes	24	37	25	55	48	50	26

Source: Dechezleprêtre, A. Et al. (2022). Fighting climate change: International attitudes towards climate policies. OECD Economic Department Working Paper, 1714. https://doi.org/10.1787/18151973

III.3 Attitudes ten opzichte van klimaatbeleid

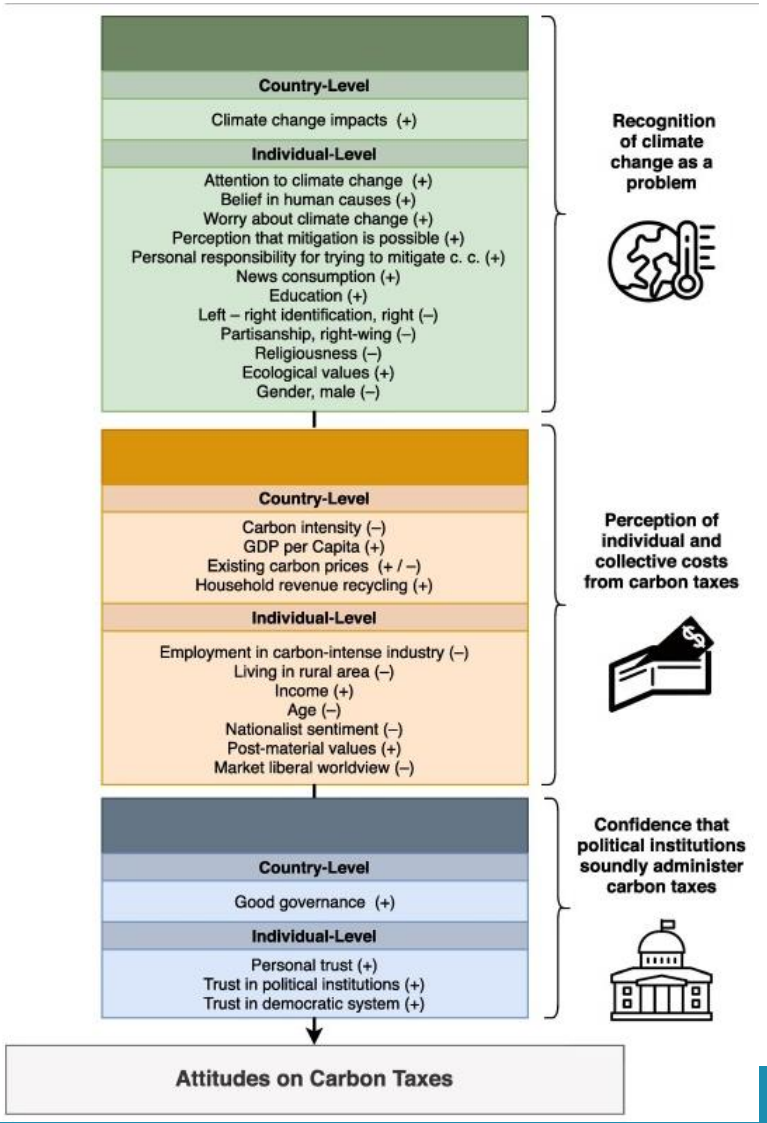

- **gevoel van persoonlijke verantwoordelijkheid om te proberen de klimaatverandering te verminderen** als belangrijkste voorwaarde voor het voorspellen van verzet tegen koolstofbelastingen en houding ten opzichte van ander klimaatbeleid
- **politiek vertrouwen** voorspelt sterk de oppositie tegen koolstofbelasting, maar niet de houding ten opzichte van ander klimaatbeleid
- **recyclinginkomsten van koolstofprijzen** naar bepaalde huishoudens worden alleen in verband gebracht met een kleine stijging in acceptatie van hogere koolstofbelastingen

Bron: Levi, S. (2021). Why hate carbon taxes? Machine learning evidence on the roles of personal responsibility, trust, revenue recycling, and other factors across 23 European countries, *Energy & Social Sciences*, 73, 101883.

III.4 Attitudes ten opzichte van klimaatbeleid

- Attitudes zijn sociaal gestructuereed
- gele hesjes en bohemien bakfietsers
  - variatie in onderwijsniveau, inkomens en werksector, maar ook in leefomstandig-heden, sociale normen en waarden, politieke gezindheid, vertrouwen evenals netwerken en buurten, sociale conventies, cultuur en alledaagse praktijken en routines

Uitgebreide risico's van klimaatonrechtvaardigheden

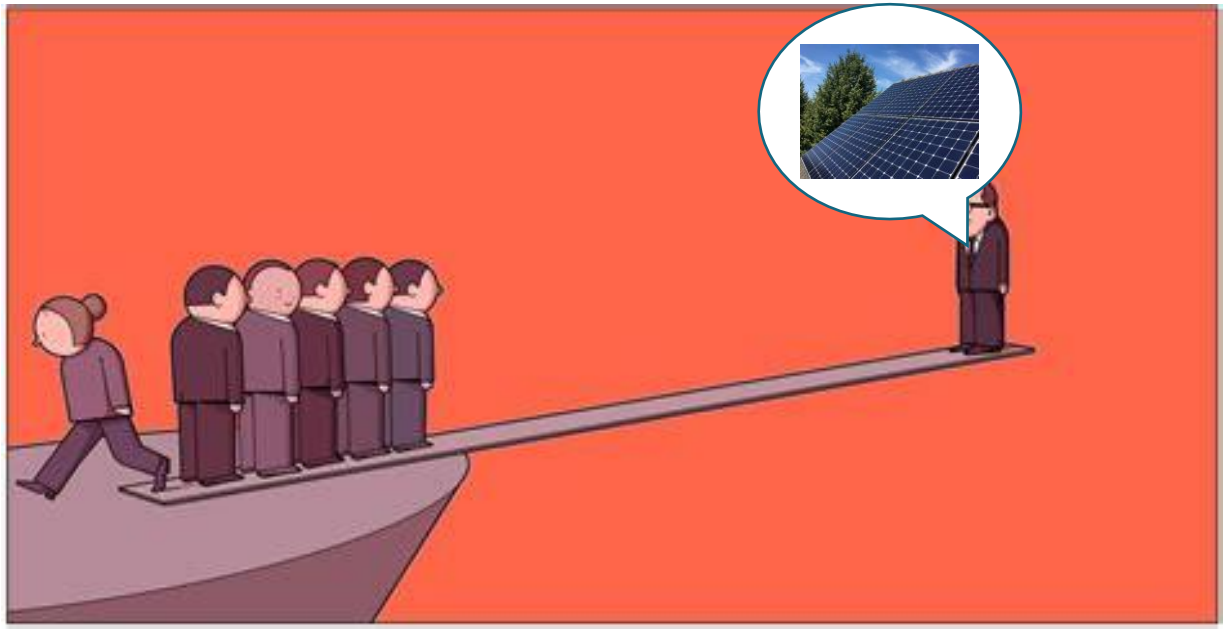

Conclusions

- Drietrapsraket voor eerlijke transitie
  1. De vervuiler betaalt
  2. Geef meer aan wie meer nodig heeft
  3. Investeer in eco-sociaal beleid
- Effectiviteit van beleid, het gevoel dat persoonlijke en collectieve gedragsverandering mogelijk is en de link kunnen leggen tussen gedrag en uitstoot zijn belangrijke factoren voor publieke steun van klimaatbeleid
- Nieuwe kaders nodig die zich richten op en het bevorderen van wederkerigheid, brede en inclusieve beraadslaging, collectief belang en het algemeen welzijn
- Draagvlak is belangrijk maar mag niet misbruikt worden om dringend nodige en wetenschappelijk onderbouwde maatregelen uit te stellen

Nog vragen?

Contact: adeline.otto@kuleuven.be